

โรงงานกระดาษบางปะอิน รัฐวิสาหกิจหมาเมิน

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

เมื่อไม่นานมานี้ มีรายงานข่าวว่า รัฐบาลมีมติที่จะขายโรงงานกระดาษบางปะอิน ให้แก่เอกชน ทั้งนี้ปรากฏว่า ในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2526 พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมในสมัยรัฐบาลเปรม 3 เสนอให้รัฐบาลเร่งรัดขายโรงงานกระดาษบางปะอิน จังหวัดอยุธยา ให้แก่เอกชน หรือชักจูงให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนกับรัฐบาล เนื่องจากประสบการขาดทุนและมีปัญหาด้านแรงงานมาก และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้กระทรวงอุตสาหกรรมดำเนินการขายโรงงานดังกล่าวแก่เอกชนต่อไป

ความดำริที่จะขายโรงงานกระดาษบางปะอินมิได้เพิ่งมีในปี 2526 หากแต่มีมาแต่ปี 2510 แล้ว แต่จนแล้วจนรอดยังไม่มีเอกชนรายใดเสนอซื้อโรงงานดังกล่าวนี้ จนอาจกล่าวได้ว่า โรงงานกระดาษบางปะอินเป็นรัฐวิสาหกิจหมาเมิน

ก่อนจะมาเป็นรัฐวิสาหกิจ

เดิมทีนั้น โรงงานกระดาษบางปะอินมิได้มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ หากแต่เป็นวิสาหกิจเอกชนในสังกัดบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด แต่ด้วยการใช้อำนาจในทางมิชอบของผู้มีอำนาจปกครองในอดีต โรงงานกระดาษบางปะอินก็กลายฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ และเป็นภาระแก่รัฐบาลมาทุกยุคทุกสมัย

ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ : ส่งเสริมกระเป๋าคูใคร ?

บริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด ถือกำเนิดในปี 2497 โดยมีเป้าหมายและปรัชญาพื้นฐานที่จะส่งเสริมให้คนไทยประกอบกิจการทางเศรษฐกิจและขจัดอิทธิพลและบทบาททางเศรษฐกิจของชาวต่างด้าว บริษัทนี้จึงเข้าไปประกอบกิจการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงงานน้ำตาลสุพรรณบุรี บริษัท กระสอบอีสาน จำกัด โรงงานหินอ่อนสระบุรี โรงงานน้ำตาลชลบุรี และโรงงานกระดาษบางปะอิน

ในขณะที่บริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัดเป็นกลไกของนโยบายเศรษฐกิจชาตินิยม ซึ่งมีเป้าหมายที่จะขจัดอิทธิพลทางเศรษฐกิจของชาวต่างด้าว แต่ผู้จัดการบริษัทนี้ คือนายเลื่อน บัวสุวรรณเป็นบุคคลที่มีเชื้อชาติจีน เจตนารมณ์ของการก่อตั้งบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด จึงมิได้เป็นไปเพื่อดำเนินนโยบายเศรษฐกิจชาตินิยม หากแต่เป็นฐานเศรษฐกิจของกลุ่มชอยราชครุ และในการสร้างฐานเศรษฐกิจดังกล่าวนี้ กลุ่มชอยราชครุก็ฉลาดพอที่จะดึงกลุ่ม

สี่เสาเทเวศร์มาร่วมมือหุ้นด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันความขัดแย้งด้านผลประโยชน์อันอาจเกิดขึ้นได้ รายงานการประชุมบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2497 ระบุชื่อผู้ถือหุ้นและจำนวนหุ้นที่ถือดังต่อไปนี้

(1) จอมพลผิน ชุณหะวัณ รองนายกรัฐมนตรี	10,715 หุ้น
(2) พลตำรวจโทเผ่า ศรียานนท์	
	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย 10,714 หุ้น
(3) พลตรีภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ	
	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง 10,714 หุ้น
(4) พลตรีบัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา	
	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย 6,250 หุ้น
(5) พลเรือตรีหลวงยุทธศาสตร์โกศล	
	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสหกรณ์ 6,250 หุ้น
(6) พลโทสฤษดิ์ ธนะรัชต์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม 6,250 หุ้น
(7) พันเอกศิริ สิริโยธิน	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ 6,250 หุ้น
(8) พันเอกประมาณ อติเรกสาร	
	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม 6,250 หุ้น

ข้อเท็จจริงปรากฏโดยแน่ชัดว่า การประกอบการของบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด มีลักษณะเป็นการจับเสือมือเปล่า ทั้งนี้ผู้ถือหุ้น ซึ่งส่วนใหญ่มีตำแหน่งสำคัญในคณะรัฐบาลมิได้ชำระค่าหุ้นแต่ประการใด จึงเป็นเพียงแต่หุ้นลม ส่วนเงินทุนในการประกอบการนั้นเล่าก็มีแหล่งที่มาอันไม่ชอบมาพากล กล่าวคือ ธนาคารแห่งอเมริกาได้ให้ธนาคารแห่งกรุงศรีอยุธยาเป็นเงิน 10 ล้านดอลลาร์อเมริกัน หรือเทียบเท่า 200 ล้านบาท แล้วธนาคารแห่งกรุงศรีอยุธยานำเงินนี้มาให้บริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติจำกัดอีกทอดหนึ่ง ขอให้สังเกตว่า ผู้จัดการธนาคารแห่งกรุงศรีอยุธยาในขณะนั้น คือ นายเลื่อน บัวสุวรรณ เป็นบุคคลเดียวกับผู้จัดการบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด

ข้อที่ไม่ชอบมาพากลก็คือ เงินที่ธนาคารแห่งกรุงศรีอยุธยาได้จากธนาคารแห่งอเมริกานั้น รัฐบาลไทยเป็นผู้ค้ำประกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่ผิดหลักการและผิดจารีตประเพณี ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลไม่ควรเข้าไปค้ำประกันหนี้เอกชน เพราะนัยสำคัญของการค้ำประกันก็คือ หากลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ ผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบหนี้ที่ก่อขึ้นนั้นแทน แต่โดยเหตุที่ผู้ถือหุ้นบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด ล้วนแล้วแต่มีตำแหน่งสำคัญในคณะรัฐบาล

จึงมิใช่เรื่องยากเย็นแสนเข็ญที่จะผลักดันให้รัฐบาลค้ำประกันเงินกู้ดังกล่าวนี้ และการค้ำประกันนี้เองนับเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างภาระทางการคลังแก่รัฐบาลไทยสืบต่อมาเป็นอันมาก

แม้ว่าบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัดจะมีสถานะเป็นวิสาหกิจเอกชน แต่โดยเหตุที่ทุนประกอบการของบริษัทนี้ส่วนใหญ่เป็นเงินกู้ที่รัฐบาลค้ำประกัน ดังนั้น ความสำคัญในความเป็นเจ้าของจึงไม่มี บริษัทนี้จึงมีพฤติกรรมแตกต่างจากวิสาหกิจเอกชนโดยทั่วไป กล่าวคือ การบริหารจัดการบริษัทแทนที่จะเป็นไปในทางที่ก่อกำไรสูงสุด กลับเป็นไปในทางที่จะเอื้อประโยชน์แก่ผู้บริหารบริษัทเพียงบางคน ทั้งนี้ปรากฏว่า ในการติดต่อซื้อเครื่องจักรและครุภัณฑ์ต่างๆจากต่างประเทศเพื่อใช้ในโรงงานที่อยู่ใต้สังกัดบริษัทนี้ ผู้บริหารบริษัทคนสำคัญต่างพากันหารายได้จากการเป็นนายหน้า โดยไม่คำนึงว่า บรรดาเครื่องจักรและครุภัณฑ์ที่จัดซื้อนั้นจะได้คุณภาพมาตรฐานและมีราคาอันสมควรหรือไม่

การจัดซื้อเครื่องจักรที่มีคุณภาพไม่ได้มาตรฐานนับเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตของโรงงานหลายต่อหลายโรงที่อยู่ในสังกัดบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด ซึ่งรวมทั้งโรงงานบางปะอินด้วย

ในระยะแรก การดำเนินงานของบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัดเป็นไปด้วยความราบรื่น เนื่องจากนายเลื่อน บัวสุวรรณมีความสามารถในการหมุนเงินอย่างสูง แต่ภายหลังจากที่นายเลื่อนถึงแก่กรรม เนื่องจากเครื่องบินโดยสารตกที่นครราชสีมา สถานะการประกอบการของบริษัทนี้ก็ตกต่ำลง จนกระทั่งถึงปลายปี 2500 เมื่อถึงกำหนดที่จะต้องชำระหนี้เงินกู้คืน ก็เป็นที่แน่ชัดว่า บริษัทไม่สามารถชำระหนี้ได้ เนื่องจากอยู่ในภาวะใกล้ล้มละลาย

โดยที่รัฐบาลค้ำประกันเงินกู้ของบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด เมื่อบริษัทประสบปัญหาทางการเงิน กระทรวงการคลังก็เริ่มเข้าไปดูแลกิจการของบริษัทมากขึ้น ตามลำดับ และต้องอัดฉีดเงินเพื่อให้บริษัทนี้ดำรงอยู่ต่อไป บริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัดซึ่งถือกำเนิดเป็นวิสาหกิจเอกชนจึงค่อยแปรสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจในที่สุด

เมื่อสถานการณ์เลวร้ายลงจนถึงที่สุด บรรดาสมาชิกกลุ่มชอยราชครูที่อยู่ในคณะกรรมการบริหารของบริษัทก็พากันลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2500 ในจำนวนนี้ได้แก่ จอมพลผิน ชุณหะวัณ พลเอกเผ่า ศรียานนท์ พลตรีประมาณ อติเรกสาร เป็นต้น

รัฐบาลซึ่งมิได้ถือหุ้นในบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัดเมื่อแรกก่อตั้ง ก็กลายเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ รายงานการประชุมของบริษัทเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2501 ปรากฏว่า จากจำนวนหุ้นทั้งสิ้น 500,000 หุ้น ถือโดยรัฐบาลถึง 448,108 หุ้น

ภายหลังจากการรัฐประหารในปี 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้หยิบยกกรณีบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัดขึ้นมาโจมตีรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม โดยใช้เป็นกรณีตัวอย่างในการชี้ให้เห็นความฉ้อฉลและการฉ้อราษฎร์บังหลวงของกลุ่มชอยราชครู อย่างไรก็ตาม

ก็ตาม มีข้อน่าสังเกตว่า จอมพลสฤษดิ์เองได้รับรู้การก่อตั้งบริษัทนี้มาตั้งแต่ต้น และได้ร่วมสังฆกรรมในฐานะผู้ถือหุ้นด้วย

กำเนิดโรงงานกระดาษบางปะอิน

โรงงานกระดาษบางปะอินเป็นกิจการในสังกัดของบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด ก่อสร้างเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2498 โดยใช้เงินทุนในการก่อสร้างประมาณ 330 ล้านบาท และจัดซื้อเครื่องจักรจากบริษัทเอมปาเซล (Empacel) แห่งประเทศฝรั่งเศส โดยมีบริษัทเกรย์ (Greks) แห่งปารีสร่วมดำเนินงาน

โรงงานกระดาษบางปะอินสั่งซื้อเครื่องจักรเข้ามาในปี 2499 แต่เกิดความล่าช้าในการติดตั้ง เนื่องจากเป็นช่วงที่บริษัทประสบวิกฤติการณ์ทางการเงิน จวบจนกระทั่งบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัดแปรสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจ จึงได้มีการติดตั้งเครื่องจักรจนแล้วเสร็จ และเริ่มทำการผลิตได้ในปี 2505

โรงงานกระดาษบางปะอินผลิตกระดาษพิมพ์และเขียน โดยผลิตเยื่อกระดาษเองจากฟางข้าวและหญ้าขจรจบ โดยที่โรงงานดังกล่าวนี้ถือกำเนิดขึ้นจากการใช้อำนาจทางการเมืองในการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ พื้นฐานในการประกอบการจึงปราศจากความมั่นคงมาตั้งแต่ต้น ด้วยเหตุนี้เอง โรงงานนี้จึงต้องประสบภาวะล้มลุกคลุกคลานมาตั้งแต่แรกเริ่ม

ประกาศขายครั้งแรก

โรงงานกระดาษบางปะอินประสบการขาดทุนถึงปีละ 10 ล้านบาทเศษในช่วงปี 2509-2510 บริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด โดยกระทรวงการคลังในฐานะผู้ถือหุ้นรายใหญ่จึงมีดำริที่จะให้เอกชนเช่าหรือขายต่อให้เอกชนไปประกอบการในปี 2510

หนังสือพิมพ์ในเวลานั้นพากันเปิดโปงว่า สาเหตุที่โรงงานกระดาษบางปะอินต้องขาดทุนนั้น เนื่องจากเครื่องจักรผลิตกระดาษที่ซื้อมาใช้ประกอบการนั้นเป็นเครื่องจักรเก่าที่ล้าสมัยและไม่สามารถใช้วัตถุดิบภายในประเทศมาใช้ในการผลิต โดยต้องซื้อเยื่อกระดาษจากต่างประเทศมาผสม อันเป็นเหตุให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ การมีคนล้นงานก็มีส่วนซ้ำเติมฐานะในการประกอบการให้เลวร้ายลงไปอีก

หลังจากที่บริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด ประกาศที่จะขายหรือให้เช่าโรงงานกระดาษบางปะอิน ปรากฏว่ามีเอกชนหลายรายสนใจซื้อหรือเช่าโรงงานดังกล่าวนี้ แต่การนี้ปรากฏว่า กระทรวงการคลังเกิดลังเลที่จะขายหรือให้เช่า โดยเปลี่ยนเงื่อนไขให้เอกชนเข้ามาร่วมลงทุน ทั้งนี้จักต้องขยายการผลิตเพิ่มขึ้น 75% ซึ่งมีค่าเท่ากับต้องตั้งโรงงานใหม่ขึ้นอีกหนึ่งโรง แต่ผู้เข้าร่วมทุนมีสิทธิในการบริหารเพียงบางส่วน หากได้มีอำนาจในการบริหารอย่างเต็มที่ไม่ การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขดังกล่าวนี้ ทำให้บรรดานักลงทุนเอกชนทั้งหลายพากัน

ถอยฉากตามๆกัน (ตามมหอลล “โรงงานกระดาษบางปะอิน” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 19 มีนาคม 2510)

แปรสภาพเป็นรัฐวิสาหกิจ

เมื่อบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด เริ่มแปรสภาพเป็นรัฐวิสาหกิจในปี 2500 นั้น โรงงานกระดาษบางปะอินยังคงเป็นกิจการที่อยู่ใต้อาณาของบริษัทนี้ หากได้แยกออกมาเป็นรัฐวิสาหกิจอย่างเอกเทศ จวบจนกระทั่งบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด ไม่สามารถทนขาดทุนต่อไปอีกได้ ทั้งที่กระทรวงการคลังได้อัดฉีดเงินเข้าไปเป็นจำนวนมาก ในที่สุด รัฐบาลจึงตกลงใจยุบเลิกกิจการของบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2511

นับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2511 เป็นต้นมา โรงงานกระดาษบางปะอินได้แปรสภาพเป็นรัฐวิสาหกิจโดยเอกเทศ โดยสังกัดกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ในกรณีนี้ โรงงานกระดาษบางปะอินรับโอนโรงงานและทรัพย์สินจากบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ จำกัด โดยผ่านกระทรวงการคลังเป็นเงิน 274,410,303.96 บาท

ภายหลังจากที่โรงงานกระดาษบางปะอินแปรสภาพเป็นรัฐวิสาหกิจอย่างเต็มตัวแล้ว รัฐบาลยังคงมีนโยบายที่จะขายโรงงานดังกล่าวนี้อีก แต่ในปีงบประมาณ 2512 นั้นเอง โรงงานกระดาษบางปะอินกลับมีกำไรเล็กน้อย (สยามรัฐ ฉบับวันที่ 4 พฤศจิกายน 2511)

ในระยะแรก กระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นเจ้าสังกัดใหม่ของโรงงานกระดาษบางปะอินใช้ความพยายามอยู่ไม่น้อยที่จะให้โรงงานแห่งนี้สามารถอยู่รอดได้ในทางธุรกิจ ข้อมูลจากสำนักงบประมาณช่วยให้เราทราบว่า ในปีงบประมาณ 2511 โรงงานกระดาษบางปะอินขาดทุนถึง 14.014 ล้านบาท แต่กลับมีกำไร 1.786 ล้านบาทในปีงบประมาณ 2512 แล้วขาดทุนติดต่อกันในระหว่างปีงบประมาณ 2513-2516 เป็นจำนวนเงินรวมทั้งสิ้น 37.931 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2517 กลับมีกำไร 5.685 ล้านบาท แล้วหลังจากนั้นก็ขาดทุนติดต่อกัน 3 ปีในระหว่างปีงบประมาณ 2518-2520 แต่กลับมีกำไรอีกในระหว่างปีงบประมาณ 2521-2523 และขาดทุนอีกครั้งหนึ่งในปีงบประมาณ 2524 ดังรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 1

จากประวัติความเป็นมาของโรงงานกระดาษบางปะอินดังที่พรรณนาข้างต้นนี้ เราจะเห็นได้ว่า การที่โรงงานดังกล่าวนี้ถือกำเนิดจากความซบถลงนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประสิทธิภาพการผลิตของโรงงานดังกล่าวนี้ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น และก่อให้เกิดปัญหาสะสมตลอดมา อย่างไรก็ตามประสิทธิภาพการผลิตมิใช่ปัจจัยเดียวที่ทำให้โรงงานดังกล่าวนี้ประสบการขาดทุน นโยบายของรัฐบาลก็มีส่วนในการสร้างปัญหานี้ด้วย

รัฐบาลมีนโยบายควบคุมราคากดาษซึ่งมีผลกระทบต่อฐานะการประกอบการของโรงงานกระดาษบางปะอินโดยตรง ในปี 2521 นายสมนึก ประดิษฐ์วณิช

ผู้อำนวยการโรงงานกระดาษบางปะอินในขณะนั้นให้สัมภาษณ์นิตยสารรัฐวิสาหกิจ ฉบับเดือน มิถุนายน - กรกฎาคม 2521 ว่า

“... สำหรับในปีนี้ (2521) ราคากระดาษในความควบคุมของกระทรวงพาณิชย์ ตกราคาตันละ 12,000 บาท ซึ่งบังคับใช้มาตั้งแต่ปี 2517 แล้ว ทว่าค่าใช้จ่าย และต้นทุนการผลิตใน 2-3 ปีที่ผ่านมาสูงขึ้น เพราะพวกวัตถุดิบ สารเคมี ตลอดจนค่าจ้างแรงงานก็ขึ้นราคาหมด โรงงานจึงจำต้องดำเนินการขอให้มีการ ปรับปรุงราคากระดาษบ้าง ...”

นโยบายการควบคุมราคากระดาษของกระทรวงพาณิชย์จึงมีผลกระทบสะท้อน ต่อผลการประกอบการของโรงงานกระดาษบางปะอินอย่างมีอาชงหลีกเลี่ยงได้ เพราะในขณะ ที่ต้นทุนการผลิตของโรงงานต้องผันแปรไปตามภาวะการณ์ในตลาด แต่ราคาผลผลิตกลับต้องถูก ตรึงไว้โดยนโยบายของรัฐบาล โดยที่กระทรวงพาณิชย์มิได้มีการปรับเปลี่ยนราคาควบคุมอย่าง ทันการณ์ แต่ปัญหาพื้นฐานก็คือ เหตุใดกระทรวงพาณิชย์จึงต้องควบคุมราคากระดาษ

ในช่วงที่เกิดวิกฤติการณ์เยื่อกระดาษในระหว่างปี 2515-2516 เนื่องจากเกิด ปัญหาฝนแล้งและอุทกภัยในประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ โรงงานกระดาษบางปะอินกลับต้องทำหน้าที่ ตรึงราคากระดาษในท้องตลาดตามนโยบายรัฐบาล โดยขายกระดาษพิมพ์เขียนในราคา 8,000- 12,000 บาทต่อตัน ในขณะที่ราคาตลาดขึ้นถึงตันละ 18,000 บาท

เตี้ยอ้อมค่อม

โรงงานกระดาษบางปะอินลำพังแต่ตนเองก็ยังไม่รอดอยู่แล้ว ยังถูกผีซ้ำ ด้้าพลอยอีก โดยในปี 2516 คณะรัฐมนตรีมีมติยุบเลิกกิจการของโรงงานกระดาษไทย อันประกอบด้วย โรงงานกระดาษสามเสน โรงงานกระดาษกาญจนบุรี และโรงพิมพ์กระดาษไทย เพื่อขายให้แก่ เอกชน เนื่องจากประสบการขาดทุน แต่ในระหว่างที่ยังขายไม่ได้นี้ โรงงานกระดาษบางปะอิน เป็นผู้รับช่วงดำเนินการต่อไป การที่โรงงานกระดาษบางปะอินต้องรวมตัวกับโรงงานกระดาษไทย ดังกล่าวนี้นำให้สถานการณ์เลวร้ายลงไปอีก เพราะเป็นการรวมกิจการที่ต่างประสบการขาดทุน เข้าด้วยกัน

ขาย ขาย ขาย แต่ใครเล่าจะซื้อ

ในช่วงเวลา 14 ปีระหว่างปีงบประมาณ 2511-2524 โรงงานกระดาษบางปะอิน ประสบการขาดทุน 9 ปี และมีกำไรเพียง 5 ปี ในปีที่มีกำไร ผลกำไรรวมทั้งสิ้น 56.801 ล้านบาท แต่การขาดทุนในปีที่ขาดทุนมียอดรวมถึง 122.107 ล้านบาท ผลการประกอบการในรอบ 14 ปี ดังกล่าวนี้นำจึงมียอดขาดทุนสุทธิรวมทั้งสิ้น 65.306 ล้านบาท

ในที่สุด กระทรวงอุตสาหกรรมซึ่งเป็นผู้ควบคุมโรงงานกระดาษบางปะอิน ยอมรับอย่างหน้าขึ้นตาบานว่า มิอาจผ่าตัดโรงงานดังกล่าวนี้ให้สำเร็จลุล่วงได้ จึงเสนอต่อ คณะรัฐมนตรีให้มิตินายโรงงานดังกล่าวนี้แก่เอกชนต่อไป ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2526 (มติชน ฉบับวันที่ 15 เมษายน 2526)

การตัดสินใจขายโรงงานกระดาษบางปะอินในครั้งนี้ นับว่าสอดคล้องกับนโยบาย ของรัฐบาลเปรม 4 ที่ให้สัญญาประชาคมว่า “... จะไม่ยอมให้รัฐวิสาหกิจที่หย่อนประสิทธิภาพ มาเป็นภาระของรัฐบาลและประชาชนอีกต่อไป ...” ทั้งยังสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจเสรีนิยม ที่รัฐบาลยึดถืออีกด้วย ทั้งนี้เพราะเหตุว่า กระดาษเป็นสินค้าเอกชน ซึ่งเอกชนสามารถทำการผลิต ได้โดยที่มีประสิทธิภาพมากกว่ารัฐบาลด้วยซ้ำ จึงไม่มีเหตุผลที่รัฐบาลจะเข้าไปเป็นผู้ผลิตโดยตรง

ปัญหาพื้นฐานมีอยู่ว่า ใครเล่าจะซื้อ ?

ตารางที่ 1

รายได้ รายจ่าย และกำไรของโรงงานกระดาษบางปะอิน

ปีงบประมาณ 2511 – 2524

(ล้านบาท)

ปีงบประมาณ	รายได้	รายจ่าย	กำไร (+) หรือขาดทุน (-)
2511	66.654	80.668	-14.014
2512	66.315	64.529	1.786
2513	73.189	74.474	-1.285
2514	89.311	113.052	-23.741
2515	81.200	91.980	-10.780
2516	83.294	85.420	-2.125
2517	120.565	114.880	5.685
2518	85.905	103.247	-17.342
2519	119.941	144.452	-24.511
2520	183.854	191.824	-7.979
2521	158.793	140.910	17.883
2522	169.448	151.027	18.421
2523	200.000	185.974	14.026
2524	193.760	214.090	-20.330

ที่มา เอกสารงบประมาณประจำปีงบประมาณต่างๆ

หมายเหตุ ข้อมูลปีงบประมาณ 2523 และ 2524 เป็นตัวเลขประมาณการ